שיעורן כרמונים ארץ זית שמן אמר ר' יוסי ברבי חנינא[ב] ארץ שכל שיעוריה כזיתים כל שיעוריה סלקא דעתך והא איכא הנך דאמרן אלא ארץ שרוב שיעוריה כזיתים דבש [א]ככותבת הגסה ביום הכפורים[ג] ואידך הני שיעורין בהדיא מי כתיבי[ד] אלא מדרבנן[ה] וקרא אסמכתא בעלמא רב חסדא ורב המנונא הוו יתבי בסעודתא אייתו לקמייהו תמרי ורמוני שקל רב המנונא בריך אתמרי ברישא[ו] אמר ליה רב חסדא לא סבירא ליה מר להא דאמר רב יוסף ואיתימא ר' יצחק כל המוקדם בפסוק זה קודם לברכה אמר ליה [ב]זה שני לארץ וזה חמישי לארץ אמר ליה מאן יהיב לן נגרי דפרזלא ונשמעינך: איתמר הביאו לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה אמר רב הונא טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם וכן אמר רב נחמן טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם ורב ששת אמר טעונין ברכה בין לפניהם בין לאחריהם שאין לך דבר שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו אלא פת הבאה בכסנין בלבד ופליגא דר' חייא [ז]דא"ר חייא פת פוטרת כל מיני מאכל [ג]ויין פוטר כל מיני משקים אמר רב פפא [ד]הלכתא דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם ושלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם לאחר הסעודה טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם[ח] שאלו את בן זומא מפני מה אמרו דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אינם טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם אמר להם הואיל ופת פוטרתן אי הכי יין נמי נפטריה פת [ה]שאני יין

דגורם

שיעורן כרמונים. ניקב כמוציא רמון טהור. בעלי בתים חסים על כליהם. הלכך ניקב כמוציא קטניות מלגיעו לזיתים. ניקב כמוציא זית משתמש לאגוזים. ניקב כמוציא אגוז משתמש בו רמונים. אבל של אומן העומד למכור לא הוי שיעוריה בכלי: שרוב שיעוריה. אכילת חלב דם נותר ופיגול: דבש. האמור בתורה הוא דבש תמרים וכותבת היא תמרה: זה שני לארץ. ארץ זית שמן ודבש דכתיב בסיפיה דקרא הפסיק ארץ את הקרא וחזר לעשות זיתים ותמרים חשובים (א) מתאנים ורמונים שהרמון חמישי לארץ הכתובה ברשא המקרא ודבש שני לארץ הכתובה בסופו: מאן יהיב לן נגרי דפרזלא. רגלים של ברזל: ונשמעינך. נשמע לך ונלך אחריך תמיד: הביאו לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה. ולא ללפת את הפת דא"כ הוו להו טפלה ואין חולק בדבר שאין טעון ברכה לא לפניו ולא לאחריו אלא לפעמים שבא למתק את פיו בתוך הסעודה בפירות: מברך לפניהם. דלאו טפלה נינהו: ולא לאחריהם. דבהמ"ז פוטרתן: בין לפניהם בין לאחריהם. דלא פטר אלא מידי דזיין והני לא זייני: פת הבאה בכסנין. לאחר אכילה ובהמ"ז היו רגילים להביא כיסנין והן קליות לפי שיפין ללב כדאמרי' בעלמא (עירובין כט:) הני כיסני דמעלו לליבא ומביאין עמהן פת שנילושה עם תבלין כעין אובלאי"ש שלנו ויש שעושין אותן כמין צפורים ואילנות ואוכלין מהן דבר מועט ומתוך שטעמים בה תבלין הרבה ואגוזים ושקדים ואכילה מועטת לא הטעינוה ברכה מעין ג' מידי דהוה אפת אורז ודוחן[ו] דאמרינן בפרקין (דף לז:) בתחלה בורא מיני מזונות ולבסוף ולא כלום[ט]: פת פוטרת. בין לפניהם בין לאחריהם: דברים הבאים מחמת הסעודה. ללפת בהן את הפת: אין טעונין ברכה. דהוו להו טפלה הלכך כל מידי בין מזון בין פירות שהביאו ללפתן אין בו ברכה לא לפניו ולא לאחריו: שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה. כגון דייסא וכן כרוב ותרדין שאינן לפתן ואינן למזון ולשובע: טעונין ברכה לפניהן. דלאו טפלה נינהו ואינן בכלל לחם דנפטר בברכת המוציא: ולא לאחריהן. דמיני מזון נינהו וברכת המזון פוטרתן: דברים הרגילין לבא לאחר סעודה. כגון פירות אפי' הביאן בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן: טעונין ברכה בין לפניהן. דלאו טפלה נינהו: בין לאחריהם. דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזוני נינהו:

דגורם

איתו לקמייהו תמרי ורמוני. ולא ללפת כאן את הפת דאם כן הוו להו פת עיקר והן טפלה ותנן (דף מד.) מברך על העיקר ופוטר את הטפלה: **זה** שני לארץ. מ"מ היכא דאיכא חטה וזית או שעורים ותמרים אע"ג דשוין לארץ מכל מקום המוקדם בפסוק דסמיך לארץ ראשון יקדים לברכה: **הביאו** לפניהם[ו] תאנים וענבים בתוך הסעודה. וכגון שאין באין ללפת את הפת אלא לקנוח סעודה: **אלא** פת הבאה בכסנין. דטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו רק בורא נפשות רבות מידי דהוה אאורז ודוחן דאמרי' לעיל (דף לז:) בתחלה מברך במ"מ ולבסוף ולא כלום הואיל ונתנו בהן שקדים הרבה. ופי' רש"י אפי' אם אכל מהן אחר בהמ"ז קאמר ולא נהירא חדא דאמרי' לעיל[ז] כל שיש בו ממשמשת המינין צריך ברכה מעין שלש ועוד אמאי קאמר[ח] כיסנין לימא נמי אורז ודוחן ע"כ צריך לפרש דמיירי בתוך הסעודה קודם בהמ"ז דמיירי בה וה"ק חוץ מן הפת הבאה בכיסנין בתוך הסעודה קודם ברהמ"ז דאין טעון ברכה לאחריו דפטר ליה בהמ"ז אפי' לרב ששת משום דהוי דבר מועט אבל בלא סעודה אף לאחריו צריך לברך מעין ג' ברכות ולהכי לא נקט פת אורז ודוחן שהרי אפילו בלא סעודה נמי אין צריכין ברכה מעין ג' לאחריו: לא קי"ל כרב ששת אלא כרב הונא ורב נחמן דאין הלכה כיחיד במקום רבים. ה"ג: **ויין** פוטר כל מיני משקין. ולכאורה מיירי ביין בלא סעודה דאי בהדי פת תיפוק ליה דפטר ליה פת דאפי' יין נמי רלה לומר הספר בסמוך דפטור אי לאו טעמא דקובע ברכה לעצמו אלא מיירי בלא סעודה ואפ"ה יין פוטר ולית הלכתא כוותיה שהרי מפת פוטרת אין הלכה כמותו אלא כפסק רב פפא א"כ גם מהא דקאמר יין פוטר וכו' לית הלכתא כוותיה: **הלכתא** דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה. פי' הקונטרס ללפת בהן את הפת אין טעונין ברכה דהוו להו טפלה ולא נהירא דא"כ מתני' היא (דף מד.) דמברך על העיקר ופוטר את הטפלה ומאי קמ"ל ועוד קשה דפריך בסמוך יין נמי נפטריה פת ומאי קשה והלא כששותים היין אינו טפלה לפת ואנן במידי דטפל לפת מיירינן ואין לפרש לפירוש הקונטרס יין נפטריה פת כששורה פתו ביין קאמר דהוה ליה יין טפל דהא לא אשכחן שיברך עליו בענין זה אלא ולאו מיירי בשתיה. ועוד קשה מה שפי' רש"י דברים הבאים שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה כגון דייסא ותרדין וכרוב שאינן של לפתן ואינן לזון ולשבוע טעונים ברכה לפניהם דלאו טפלה נינהו ומיהו פטורין מברכת המזון דמיני מזון נינהו ולא נהירא דאמרי' במתני'[ט] ברך על הפת פטר את הפרפרת וגמ'[י] מפרש דהוא הדין כל מעשה קדרה. ודברים הרגילים לבא לאחר הסעודה פירש"י כמו פירות ואפי' הביא אותן בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן טעונים ברכה בין לפניהם דלאו טפלה נינהו ובין לאחריהם דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזון נינהו דהיינו כרב ששת דאמר לעיל הביאו לפניו תאנים ורמונים בתוך הסעודה דטעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם והוי דלא כהלכתא דקיי"ל כרב נחמן וכרב הונא כדפרישית לעיל[כ]. על כן פי' ר"י דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה כלומר הרגילים לבא מחמת הסעודה כפת שרגילים לאכלן עם הפת כגון בשר ודגים וכל מיני קדרה והביאן בתוך הסעודה אין טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם אפי' אכלן בתוך הסעודה בפני עצמן בלא פת דכיון למשום פת הם באין הפת פוטרתן אבל דברים שאין דרכן לבא בתוך הסעודה כגון תמרים ורמונים ושאר כל פירות שאין רגילים ללפת בהן את הפת טעונין ברכה לפניהן דכיון דלאו משום לפתן אתו אין הפת פוטרתן והיינו כר"נ וכרב הונא דלעיל דאמרי דטעונין ברכה לפניהן ולא לאחריהן: **לאחר** הסעודה גרסי' ותו לא. ולא גרסי' דברים הבאים[ל] בכן סיפא. והכי פירושו אם הביאו דברים שהוכלו אחר הסעודה פי' לאחר שמשכו את ידיהם מן הפת שוב אין הפת פוטרתן כלל והוי כמו שאכלן בלא שום סעודה ובין דברים הרגילים לבא מחמת הסעודה ובין דברים שאין רגילים לבא מחמת הסעודה טעונים ברכה לפניהם ולאחריהם דאכל דברים דלעיל קאי ועכשיו אין לנו דין זה דאין מנהג שלנו למשוך ידינו מן הפת כלל עד לאחר בהמ"ז אלא כל שעה שאנו אוכלין פירות או שום דבר קודם בהמ"ז דעתנו לאכול פת כל שעה וקיי"ל כפסק דרב פפא: **אי** הכי יין נמי נפטריה פת. דודאי יין מחמת סעודה אתי שהוא שותה כמה פעמים דאי לאו הסעודה לא ישתה ולפטריה פת ומשני שאני יין דגורם ברכה לעצמו פירש"י דבארבה מקומות הוא בא ומברכין עליו אע"פ שאין צריכין לשתות כגון בקידוש ובברכת אירוסין ורשב"א[מ] פי' משום דצריך לברך על היין בורא פרי הגפן ובתחלה כשהוא ענבים בורא פרי העץ ועל שאר משקין שהכל נהיה בדברו ומיהו אומר ר"ת דבשאר משקין כמו מים ושכר הבאים מחמת הסעודה פת פוטרתן דאפי' יין היה פוטר אי לאו דקובע ברכה לעצמו ודלא כמחזור ויטרי שכתב שמברכין למים ברכה בכל פעם ופעם ואפי' בתוך הסעודה דהוי כנמלך והא דלא פריך הכא (ג) מהן משום דיין זיין אבל מים לא זייני כדאמר (לעיל לה:) הנודר מן המזון וכו' ופשיטא דלא פטר להו פת דאינה בכלל ברכת הפת.

מיהו

עין משפט נר מצוה

קג א מיי' פ"ב מהלכות שביתת עשור הל' א סמג לאוין סט טוש"ע או"ח סי' תרי"ב סעיף א:
קד ב מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' יג סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רי"א סעיף ד:
קה ג טוש"ע או"ח סי' קעד סעיף ב:
קו ד מיי' פ"ד מהלכות ברכות הל' יא סמג שם טוש"ע או"ח סימן קעז סעיף א ב:
קז ה טוש"ע או"ח סי' קעד סעיף א ז:

ליקוטי רש"י

[שייך לע"א]

פת חטין. אין זוכה בה כפת שעורין [שם ד.]. שסייחה מועטת משל שעורים [סוכה שם]. [illegible]

מסורת הש"ס עם תוספות

א) [ע' תוס' סוכה ו. ד"ה אלא], ב) עיין תוס' ישנים יומא פ ע"ב ד"ה אמר, ג) חולין קיא:, ד) עיין תוס' פסחים קג. ד"ה אנא, ה) לקמן מב., ו) שם ע"ב, ז) סוף ד"ה אלא בשם הלכות גדולות, ח) עיין תוס' פסחים קג. ד"ה אנא ובמהרש"א שם.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זה שני וכו' חשובים מרמונים שהרמון כצ"ל ותיבת מתאנים נמחק: (ב) תוס' ד"ה אי הכי וכו' כנמלך ובא דלא פריך הכא מיין אלא משום דיין:

◆

רב נסים גאון

שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה. בתלמוד ארץ ישראל בפ' מאימתי קורין אמר תכף לסמיכה שחיטה דכתיב (ויקרא א) וסמך ושחט. תכף לנטילת ידים ברכה [שנאמר] (תהלים קלד) שאו ידכם קדש וברכו את ה'. תכף לגאולה תפלה שנאמר (שם יט) יהיו לרצון אמרי פי מה כתיב בתריה יענך ה' ביום צרה ובגמ' דפ"ג דשחיטת קדשים (דף לג:) אמרי תכף לסמיכה שחיטה דאורייתא:

◆

לעזי רש"י

אובלאי"ש. פירוש פת הבאה בכסנין, פת שנלושה עם תבלין, למגניות (רש"י דף מב ע"א), פת המילוש מן הבלים (תוספות [illegible] ד"ה קמ"ל):

◆

הגהות וציונים

א] צ"ל שיעורן כרמונים ארץ זית שמן ארץ שכל וכו' (ותיבות "אריב"ח" ליתא לא בעירובין ולא בסוכה, רש"ש): ב] בעירובין ובסוכה מסיק הש"ס אלא הלכתא נינהו (גליון) וכ"ה בכת"י כאן והיא הגי' האמיתית (דק"ס): ג] הלשון "ברישא" אינו מדוקדק דהרי תמרי ורמוני שווים בברכותיהן בפה"ע וכיון דבירך אחדא מפטר אידך ואיך שייך "ברישא" וכך הוה ליה לגמרא למימר "בריך אתמרי" (צל"ח [illegible]

ונותר וטמא וגיד הנשה [סוכה שם]. דבש. כל דבש האמור בתורה דבש תמרים ולאחר הפס (בכורים פ"א מ"ג) אין מביאין בכורים כי אם משבעת המינין ולא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים אלמא פשיטא ליה לתנא דתמרים מז' המינים דסייטו דבש [עירובין שם]. כל מיני מתיקה קריין דבש ותמרים מיני מתיקה הן. ככותבת. תמרה. ביום הכפורים. דלא כתיב ביה אכילה אלא אשר לא תעונה (ויקרא כג) מידי דמייתב דעתיה ומפקע ליה מעינוי. מי כתיבי. כלום כתיב בתורה עלם כשעורה ופת המטמא כמחט וכן כולם [סוכה שם]. לאחר הסעודה. כלומר הרגילים לבא לאחר סעודה טעונין ברכה בין לפניהם ובין לאחריהם אפי' הביאן בתוך הסעודה דכיון דלאו ליפתן אין הפת פוטרתן [חולין קיא:].

דגורם ברכה לעצמו רב הונא אכל תליסר ריפתי בני תלתא תלתא בקבא ולא בריך א"ל רב נחמן עדי כפנא אלא כל שאחרים קובעים עליו סעודה צריך לברך רב יהודה הוה עסיק ליה לבריה בי רב יהודה בר חביבא אייתו לקמייהו פת הבאה בכסנין כי אתא שמעינהו דקא מברכי המוציא אמר להו מאי ציצי דקא שמענא דילמא המוציא לחם מן הארץ קא מברכיתו אמרי ליה אין דתניא רבי מונא אמר משום רבי יהודה פת הבאה בכסנין מברכין עליה המוציא ואמר שמואל הלכה כרבי מונא אמר להו אין הלכה כרבי מונא אתמר אמרי ליה והא מר הוא דאמר משמיה דשמואל לחמניות מערבין בהן ומברכין עליהן המוציא שאני התם דקבע סעודתיה עלייהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עלייהו לא רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב נתן בתר דגמרי סעודתייהו אייתו לקמייהו מידי למיכל שקל רב פפא וקא אכיל אמרי ליה לא סבר לה מר גמר אסור מלאכול אמר להו סלק אתמר רבא ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא לבתר דסליקו תכא מקמייהו שדרו להו ריסתנא מבי ריש גלותא רבא אכיל ורבי זירא לא אכיל א"ל לא סבר לה מר סלק אסור מלאכול א"ל אנן אתכא דריש גלותא סמכינן: אמר רב הרגיל בשמן שמן מעכבו אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן כגון אנן דרגילינן במשחא משחא מעכבא לן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי אמר רב שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לגאולה תפלה תכף לנטילת ידים ברכה אמר אביי אף אנו נאמר תכף לתלמידי חכמים ברכה שנאמר ויברכני ה' בגללך איבעית אימא מהכא שנאמר ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף: **מתני'** ברך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון ברך על הפרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון ברך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את הפת בש"א אף לא מעשה קדרה היו יושבין כל אחד מברך לעצמו הסבו אחד מברך לכולן

בא

דגורם ברכה לעצמו. בכמה מקומות הוא בא ומברכין עליו ואע"פ שלא היו צריכים לשתייתו: **רב הונא אכל תליסר ריפתי.** מפת הבאה בכסנין ולא בירך אחריו: **אמר רב נחמן עדי כפנא.** גרסי': עדי. אלו כלומר אלו ברעבון נאכלו ואכילה מרובה כזו לא נפטרת מברכה אלא כל שאחרים קובעין אכילתן בכך טעון בהמ"ז כך פירש רב האי. ורבותינו פירשו תליסר ריפתי מפת שלנו ולא בירך אחריו משום דלא שבע וקרא כתיב (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת וכן פי' רב יהודאי בה"ג ואינו נ"ל דלית ליה לרב הונא והם החמירו על עצמן עד כזית ועד כביצה (לעיל דף כ:) ודלא כר"מ ודלא כר' יהודה (לקמן דף מט:): **לחמניות.** אובלי"ש בלע"ז: **אסור מלאכול.** עד שיברך בהמ"ז ויחזור ויברך על הבא לפניו דכיון דגמר הסח דעתי' מברכה ראשונה ומסעודתיה: **סלק אתמר.** אם סלק הלחם וכל האוכל מעל השלחן ועדיין לא ברכו אסור לאכול: **ריסתנא.** אמנישטרויי"ן: **אתכא דריש גלותא סמכינן.** ואין סילוקתנו סלוק שדעתנו אם ישא משאות מאת פניו אלינו נאכל: **הרגיל בשמן.** למשוח ידיו אחר אכילה: **שמן מעכבו.** לענין ברכה שאפילו גמר וסלק ולא משח ידיו עדיין סעודה קיימת ואוכל בלא ברכה: **ולית הלכתא ככל הני שמעתתא.** אין סיום סעודה תלוי לא בגמר ולא בסלוק ולא בשמן אלא במים אחרונים כ"ז שלא נטל מים אחרונים הוא מותר לאכול ומשנטל אסור לאכול: **לנטילת ידים.** דמים אחרונים בהמ"ז ולא יאכל כלום עד שיברך על מזונו: **תכף לת"ח.** המקריבו אליו ומארחו בביתו: **ברכה.** בביתו: **מתני' ברך על היין בו'.** נוהגין היו להביא קודם אכילה כוס יין לשתות כדתניא לקמן (דף מג.) כיצד סדר הסבה כו' ומביאין לפניהם פרפראות להמשיך אכילה כגון פרגיות ודגים ואח"כ מביאין השלחן ולאחר גמר סעודה יושבים ושותים ואוכלים ומה הן אוכלים פרפראות כגון כיסני דמעלו ללבא ולחמניות והוא יין ופרפרת שלאחר המזון ושניהם קודם בהמ"ז: **מעשה קדרה.** חלקא טרגיס (א) וטיסני: **היו יושבים.** בלא הסבת מטות שמוטים על צדיהן שמאלית על המטה ואוכלין ושותין בהסבה: **כל אחד ואחד מברך לעצמו.** דלאו קבע סעודה בלא הסבה:

בא

מיהו ר"י ור"ת היו אומרים שלא לברך כלל אשאר משקין הבאין מתוך הסעודה וטעמא דפת פוטרת כל הדברים הבאים בשבילה והשתא יין פוטר כל מיני משקין לפי שעיקר משקה הוא והוא ראש לכל מיני משקין ולכך הוא העיקר והן טפלין לו לענין ברכה והלכך משקין הבאין מחמת הסעודה שבאין בשביל הפת לשרות המאכל וגם א"א לאכילה בלא שתיה והלכך פת פוטרתן חוץ מן היין דקאמר גמרא טעמא ולהאי טעמא ניחא מה שאנו מברכים בפסח על המרור על אכילת מרור לבד שהעולם מקשים אמאי אין מברכין נמי בפ"ה האדמה וב"פ האדמה דשאר ירקות אינו פוטר כדקאמרינן התם כיון דאיכא הגדה והלל אסח דעתיה אלא ודאי טעמא הוי כיון דרחמנא קבעיה חובה דכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו הוי כמו דברים הרגילין לבא מחמת הסעודה דפת פוטרתן: **לחמניות.** פרש"י אובליא"ש ולא נהירא דא"כ אפילו לא קבע נמי (ב) לבריך המוציא שהרי הוא לחם גמור שהרי סופו עיסה ונראה לפרש דהיינו ניל"ש מיהו כי קבע סעודתיה עליה מברך עליו המוציא כמו בפורים מיהו רבינו שמשון פירש דאין לברך עליו המוציא דהוי כמו דייסא: **סלק** אתמר. משמע שדרכן היה (ג) לסלק השלחן קודם בהמ"ז ולכאורה קשה למנהג שלנו שאנו מקפידים שלא לסלק הלחם קודם (ד) ושמא בימיהם נמי לא היו מסלקין השלחן מקמי המברך כי אם מלפני שאר המסובין לפי שהיו להן שלחנות קטנים וכל אחד לפני עצמו אוכל על שלחנו אבל אנו שרגילים לאכול כולנו על שלחן אחד אין נאה לסלק השלחן עד לאחר ברכת המזון: **רבי** זירא לא אכל. תימה (ה) לפי מה שמפרשים העולם הב לן ונבריך אסור למשתי בלא ברכה שלפניו אמאי לא אכל לבריך עליה וליכול ושמא היה מבשל שהיה בו פת והיה צריך ברכת המוציא וגט"י וטורח היה לעשות כל כך: **אתכא** דריש גלותא סמכינן. מי ששכח לאכול אפיקומן ואמר הב לן ונבריך אינו היסח הדעת דאנן אתכא דרחמנא סמכינן ואם שכח ובירך ולא אכל אפיקומן א"צ לחזור (ו) דכל מצות לשם מצוה עשויות והא דאמרינן כי אמר הב לן ונבריך אסור למשתי וכן אסורים כולן היינו דוקא כי אמר בעל הבית אבל לא אורח (וכי אסורים כולן היינו כי אמר בעה"ב אבל בשביל אורח אינן נאסרין) ואף איהו גופא יכול לחזור ולאכול עם בעה"ב: **אתכא** דריש גלותא סמכינן. וכשרגיל לאכול מיני פירות ומביאין להם בזה אחר זה יש אומר שצריך לברך אכל חד וחד לפי שאין יודעים אם יתן להם בעה"ב יותר ונראה שאין צריך לברך לפי שסומכין על שלחן בעה"ב והיינו דפי' ריש גלותא: **תכף** לנטילת ידים ברכה. והלכך כיון שנטל ידיו באחרונה לאחר סעודה אסור לאכול עד שיברך והוא הדין אם אמר הב לן ונבריך אפי' בלא נטילה: **ברך** על הפת פוטר את הפרפרת. נראה דמיירי בפרפרת שבתוך הסעודה דלאו בפרפרת שלאחר הסעודה הא פסק רב פפא דברים הבאים לאחר סעודה טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם ורש"י פירש פרפרת מיני דגים ופרגיות וקצת קשה א"כ מאי קמ"ל דברך על הפרפרת דלא פטר את הפת ונראה כפירוש ר"ח דפירש דפרפרת פת צנומה בקערה דלית בה תוריתא דנהמא דמברכין עליה בורא מיני מזונות והשתא ניחא דאצטריך לאשמעינן ברך על הפרפרת לא פטר את הפת אע"ג דהוא מין פת וכן משמע בגמרא דחשיב פרפרת מעשה קדרה ומעשה קדרה היינו חלקא טרגיס וטיסני כדאמרינן לעיל (לז.): **הסבו** אחד מברך לכלן. ואנו אין לנו הסבה אלא בפת בלבד ופת מהני אפי' בלא הסבה דדוקא לדידהו שהיו אוכלים בהסבה היו צריכים הסבה אלא ישיבה שלנו הוי קביעות לנו כהסבה לדידהו שהם היו רגילים כל אחד להסב על מטתו ועל שלחנו אבל עכשיו כולנו אוכלים על שלחן אחד וכשאנו אוכלין יחד היינו קביעותינו והכא דקאמר היו יושבין וכו' בגמרא משמע דמיירי בין בברכת המוציא בין בברכת המזון בבהמ"ז כעובדא דתלמידי דרב בברכת המוציא מהכא דפליגי בין לא בעי הסבה ומיהו בני אדם האוכלים בדרך והולכים ולא ישבו כל אחד מברך לעצמו וא"ת מאי שנא דבמוגמר אפילו לא הסבו אחד מברך לכולם בירושלמי פריך ומשני משום דבמוגמר כולם נהנים כיחד אבל אכילה ושתיה אינה כן אלא זה אחר זה:

ולע"פ

עין משפט נר מצוה

קח א ב מיי' פ"ג מהל' ברכות הל' ט סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' קסח סעיף ו ז:

קט ג ד שם סעיף ו וסעיף ח:

קי ה מיי' פ"ד מהלכות ברכות הלכה ז סמג שם טוש"ע או"ח סימן קעט סעיף ב:

קיא ו מיי' פ"ג מהל' מעשה קרבנות הלכה יב:

קיב ז מיי' פ"ז מהל' תפלה הל' יח טוש"ע או"ח סי' קי"א סעיף א:

קיג ח מיי' פ"ו מהל' ברכות הל' כ סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' קסו סעיף א ובסי' קפא:

קיד ט מיי' פ"ד מהל' ברכות הלכה יב סמג שם טור או"ח סימן קעד:

קטו י טור או"ח סימן קעו:

קטז כ מיי' פ"א מהל' ברכות הלכה יב סמג שם טוש"ע או"ח סי' קסז סעיף יא וסימן ריג סעיף א:

תורה אור השלם

א) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְיָ בִּגְלָלֶךָ: [בראשית ל, כז]

ב) וַיְהִי מֵאָז הִפְקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְיָ בְּכָל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה: [בראשית לט, ה]

הגהות וציונים

א] בשו"ת השיב משה (סימן סט) העיר מכאן על משכ"ב בצוואת ריה"ח (סימן כד) ששני בני אדם ששמותיהן שוים לא ידורו יחד בדירתם עיי"ש (וכן העיר בספר מראה אש והו"א חבר בילקו"מ) ויש להעיר שבכת"י הגירסא בי **רב חביבא**, ובכת"י אחר בי **רב שמעיה**, ועיע ביוחסין (השלם עמ' קמו) שגרס **רב יהודה חביבא**, ולפי"ז י"ל שהיה לו ב' שמות: ב] [רבה] (גליון) כ"ה בכת"י וכ"ה בתוס' פסחים קא ע"ב ד"ה כשן, ובתוס' חולין פו ע"ב ד"ה אסור: ג] [פי' חלק ולקמן דף נ ע"ב אי' **דיפתנא**] (גליון) וכ"ה בערוך ערך דסתן מובא במסורת הש"ס גיטין סז ע"ב וכ"ה בכת"י וכ"ה בב"י או"ח סימן קעט: ד] בחידושי הרי"ף הביא בזה **אמר אביי תיכף לר"ח טוב ברכה שנאמר כל הנשמה** ומפרש לה דהיינו אף שלא בירך קודם מברך אח"כ אע"פ שבכל ברכות הנהנין אינו כן, והשמיטו זאת בגמ' שלנו (נמוקי הגרי"ב): ה] [יושבין לאכול] כ"ה הגי' במשנה שבמשניות אבן בירושלמי וברי"ף ורא"ש וכן בשאלתות ליתא וכ"מ בתוס' לקמן ע"ב ד"ה הסבו אין (גליון): ו] עיין תוס' ר"פ ותוס' הרא"ש ביתר ביאור, וי"ג **והשותה יין** ול"ג והשתא (חודש האביב לבעל פלא יועץ): ז] כוונתן למה שביארו התוס' בפסחים קטו ע"א ד"ה והדר אכיל עיי"ש, ועיי"ש בראש סימן כו (שפתי חכמים): ח] סגרו תיבות אלו כי לשון זה כפול ושפת יתר

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [ער' תו' ב"ב קלג: ד"ה עליתא וער' רש"י ותוס' שבת קיט. ד"ה תליסר], ב) עיין לקמן דף נג: וברש"י שם, ג) מנחות נג. [עולא כ.], ד) עיין רש"י לעיל לח. ד"ה פרגיות, ה) עירובין כט: (וער' רש"י לעיל דף מא: ד"ה פת הבאה), ו) פסחים קח., ז) פסחים דף קטו:, ח) במדבר ט יא, ט) עיין תוס' לעיל לז: ד"ה לחם מה שהביאו בפ"ק דחלה, י) לעיל לו:, כ) פסחים קג:, ל) [פסחים קג:], מ) [ועי' תוס' סוטה לט. ד"ה כל כהן], נ) לעיל מא:, ס) עיין לעיל לז:, ע) לקמן סוף עמוד ב, פ) לקמן מג., צ) דפרקין ה"ו, ק) ב ו, ר) עיין ירושלמי ברכות פ"א ה"א (ו ע"א).

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מעשה קדרה חלקא טרגים. נ"ב ע"ל דף לז ע"ב: (ב) תוס' ד"ה לחמניות וכו' לא קבע נמי צריך לברך וכו' שהרי תחלתו וסופו עיסה: (ג) ד"ה סלק וכו' משמע שדרכן. נ"ב פירוש מדקאמר לבתר דסליקו תכא וכו': (ד) בא"ד הלחם קודם. נ"ב כלומר ולמה לא מסלקין גם השלחן: (ה) ד"ה רבי זירא וכו' תימה. נ"ב וכ"כ התוספות פרק כסוי הדם סוף דף פו וכ"כ הרא"ש לפס: (ו) ד"ה אתכא דריש גלותא וכו' א"צ לחזור ולאכול דכל:

גליון הש"ס

גמ' אלא כי הא דאר"ח בר אשי. עי' ברמב"ן במלחמות פ"ב דשבת בד"ה ועוד כמג הרי"ף הא דרב גידל: גמ' שלש תכיפות הן. עי' לקמן דף נ"ב ע"ב תוס' ד"ה תכף: רש"י ד"ה לנטילת ידים דמים אחרונים. כן מבואר בסוגיין. אבל במד"ר דברים ובירושלמי פ' א"ע מבואר דקאי על נטילה ראשונה. ועיין תוס' סוטה דף ל"ט ע"א ד"ה כל וצ"ע:

ליקוטי רש"י

[נדפס בעמוד ב]

לעזי רש"י

אובליא"ש. פירוש לחמניות, פת הבאה בכיסנין, פת שנלושה עם תבלין, (רש"י דף מא ע"ב ד"ה פת הבאה בכסנין), פת העולה מן הכלים (תוספות כלה דף פו ע"ב ד"ה קמ"ל). אמנישטרוי"ן. פירוש מנה של בשר מבושל (רש"י ברכות דף ג ע"ב ד"ה דמגל): ניליי"ש. פירוש לחמניות דקיקין דקין שעושין בשני ברזלים (רש"י יומא דף כו ע"ב ד"ה ולא ודף ל ע"ב ד"ה ואמר ועיין טוש"ע או"ח סימן קסח סע"ח):

אולם עיין מאמר מרדכי (סימן קעט סק"ד) שמגיה כך אסור למשתי **היינו דוקא כי אמר בעה"ב ואו אסורים** כולן **אבל בשביל אורח אינן נאסרים** ואף איהו וכו': ע] הסיום בתוס' **ואף איהו גופיה יכול לחזור ולאכול עם בעה"ב** ליתא בדפ"ו והוא הוספה ע"פ המהרש"ל דפו"ר: י] **וכשרגילים** (כ"ה בב"י או"ח סימן קעט): כ] **יש אומרים** (כ"ה בב"י שם ובדפו"ר **אומ'**): ל] בדפ"ו ליתא תיבות ונראה וכו' בעה"ב והוא הוספה ע"פ המהרש"ל דפו"ר ועיין ט"ז סק"ד מה שפי' בגי' הישנה ועיין בפמ"ג שם: מ] [צ"ל **מעין** מעשה קדירה וכ"ה בראש] (גליון) וכ"ה בהגהות הרד"י לנרא: נ] נרצ"ל **אבל** (הגהות מהר"צ ארלר) וכ"ה בתורי"פ: ס] וכ"כ המהרש"א בשם הרא"ש: